

Božji služabnik Janez Gnidovec

I. Rast

4. Bogoslovje in mašniško posvečenje

Glede izbire poklica ni imel Janez nobenih dvomov ne težav. Zgodaj je začutil, da je njegov poklic duhovniški. Jeseni 1. 1892 je vstopil v ljubljansko semenišče. Sprejet je bil, kot vse kaže, brezplačno. Dne 6. avgusta 1892 mu je župnik Mihael Bogulin izdal "izkaz in svedočbo" o ubožnosti; njegove podatke je potrdil župan Jernej Gnidovec. Na tej listini beremo, da je pokojnima roditeljema pripadalo zemljišče 34 oralov 1323 kvadratnih sežnjev. Dohodki so ocenjeni na 57/73 soldov avstrijske veljave. Župnikovo priporočilo je tako sestavljeno: »G. abiturient nima premičnega niti nepremičnega premoženja. Izumrla sta mu oba roditelja in njega še ne oženjeni brat domačijo prevzemši ima po očetovi oporoki doma še za dva ml. brata in jedno ml. sestro za oskrbeti jednega brata ‚Karola‘ 5. gimn. razred naspnega pa še v šoli vzdrževati.

Razvidno, da je g. abiturijent vsled njegove izvrstne zmožnosti - brez potrebne podpore tako potreben kakor vreden v preslavno knezoškofijsko semenišče brezplačno sprejet biti.«

V letih Gnidovčevega študija je bil rektor bogoslovnega učilišča prošt dr. Leonhard KLOFUTAR (1819-1901), dober govornik in odličen biblicist. Za slušatelje je dal litografsko razmnožiti uvod v novozakonske knjige, biblično hermenevtiko, evangeljsko zgodovino, komentar k nekaterim listom sv. Pavla. L. 1892 je izšel v Ljubljani obširen latinski komentar evangelijev sv. Marka in sv. Luka, 1894 pa evangelija sv. Janeza.

Cerkveno zgodovino in pravo je predaval globoki in vsestransko razgledani, a bolehn in javnosti odmaknjeni profesor Jožef Smrekar (1842-1910). L. 1894 je bil z Janezom Flisom soustanovitelj Društva za krščansko umetnost, katerega predsednik je bil do smrti, naslednjega leta je postal častni kanonik. Bil je doma tudi v glasbi in vdan karitativnemu delu.

Za pastoralko, katehetiko in pedagogiko so imeli profesorja Antona P. Zupančiča.

Veliki učenjak in človek Frančišek Lampe (1859-1900) je razlagal fundamentalno in specialno dogmatiko. Leto pred Gnidovčevim prihodom se je skončalo njegovo Dušeslovje, po A. Ušeničniku "temeljno za slovensko filozofijo". V začetku 1. 1891 se je mudil v Palestini, da se pripravi na pisanje Zgodb sv. pisma, katerih 7 snopičev je izhajalo od 1. 1894, po eden na leto. Od 1. 1887 je nadaljeval Slomškove Drobtinice (knjige 21. do 30.), v Duhovnega pastirja pa je pisal ocene znanstvenih del. L. 1893 je postal podpredsednik Slovenske matice.

Predavatelj moralke je bil dr. Ivan Janežič (1855-1922), vnet delavec v narodnem in družbenem gibanju. Pripravljalni odbor I. Slovenskega katoliškega shoda (v Ljubljani 1892) je imel v njem zanesljivega tajnika in sestavljavca Poročila o poteku shoda in zborovanj. Pridno je pisal v katoliške liste. L. 1899 je v Dom in svetu izhajal njegov zgodovinski roman *Gospa s pristave* (psevdonim: J. Kraljev).

V biblične vede je bogoslovce uvajal dr. Jožef Lesar (1858-1931), nekdanji Missijev tajnik in plodovit pisatelj. L. 1891 je v Ljubljani izšlo delo *Compendium hermeneuticum*. Od 1893 do 1902 je bil Lesar vodja Alojzijevišča.

Suplent za biblične vede in za vzhodne jezike je bil Janez Dolenc, učen, a suhoparen gospod, bratranec očetu dekana C. Milavca.

Honorarni predavatelji so bili Flis, Erker in o. Hugolin Sattner.

Janez Flis (1841-1919) je razpravljajal o cerkveni umetnosti. Kot človek je bil izredno ljubezniv, čist značaj, v stroki dobro podkovan. Njegovi Stavbinski slogi (1885) so pri nas prvo veliko delo z umetnostno-zgodovinskega področja. V semenišču je bil spiritual.

Jožef Erker (1851-1924) je bogoslovce učil v govorništvu in liturgiki. Tudi Erker je bil v semenišču spiritual.

Frančiškana o. Hugolina Sattnerja (1851-1934) so bogoslovci poslušali kot strokovnjaka v gregorijanskem petju. Gnidovec ga je lahko poznal še iz Novega mesta, kjer je bil Sattner od 1874 do 1890 organist v frančiškanski cerkvi, nekaj let tudi učitelj petja na gimnaziji; od 1881 do 1883 je na gimnaziji poučeval še verouk.

Zadnje leto Gnidovčevega bogoslovnega študija v Ljubljani se je naštetim

profesorjem pridružil dr. Janez Evangelist Krek (1865-1917), katerega Črne bukve kmečkega stanu so tedaj (1895) izhajale v Slovincu, nato pa izšle v knjižni obliki. Na koncu tega dela je bil objavljen *Socijalni načrt slovenskih delovnih stanov*, kot ga je sprejelo "Slovensko katoliško delavsko društvo", Krekova ustanova iz 1. 1894. Krek je že od 1. 1892 predaval na bogoslovnem učilišču tomistično filozofijo, 1. 1895 pa je za ta predmet in za fundamentalno teologijo dobil stolici.

Življenje v semenišču je Janez od prvega dne z vso odločnostjo usmeril k cilju: duhovni rasti in študiju. Za geslo je imel rek: Ohrani red in red bo ohranil tebe! Vestno je izpolnjeval hišna pravila. Držal se jih je natančno, pa naj ga je zvonec klical v kapelo ali v obednico, v učilnico ali na sprehod, k delu ali počitku. Vedno je bil veder in veselega obraza. Cenili so ga predstojniki in tovariši. Ti so ga imeli za drugega svetega Alojzija. Mnogo je molil. Zlasti ga je privlačil evharistični Jezus; po ure in ure je preklečal pred tabernakljem.

Rada ga je bolela glava. Vendar ni nikoli potožil, marveč je pridno študiral. Nabavil si je veliko knjig; že v prvem letniku je imel *Summo theologiae* sv. Tomaža. Menda se je zaobljubil, da bo vsak trenutek izrabil za delo ali molitev in ne bo nikoli spregovoril nepotrebne besede.

Pozimi je bil slabo oblečen; čudili so se mu, kako je mogel prenašati mraz. Roke so mu ozeble, da mu je iz njih teklo, pa je bilo, kot da tega ne čuti.

V sobi ni nikdar sedel. Učil se je pri pultu stoje. Sošolec Mihelčič, s katerim sta v 3. letniku bogoslovja skupaj stanovala, je ohranil ta dogodek: »Neki dan je zopet stal pri pultu, pa sem zapazil, da ga barve spreletavajo. V tem hipu zastoče in se zruši na tla. Hitro stopim h g. prelatu Kulavicu in mu povem, da bo treba Gnidovca prenesti v bolniško sobo. Kako je bil gospod prelat hud! ›Saj vem, kaj mu je, jé ne in trmast je, da nič ne pove, ko je bolan.«

Isti Janezov tovariš je sporočil tudi tole: »(...) ko je stopil (...) v semenišče, je takoj v začetku z vso njemu lastno trdno voljo postavil temelj za svetniško življenje. Od oktobra do Božiča, od malih do velikih duhovnih vaj, je bil zanj čas viae purgativae. Že takrat je sklenil z vso voljo odreči se svetu in se posvetiti popolnoma Bogu in Cerkvi! Tiste male slabosti in nedostatke, kar jih je imel, je temeljito za vedno izbrisal iz svoje duše. - Značilen je dogodek, ki ga ne morem pozabiti. V novembru me pokliče neki dan pred poukom iz šolske sobe. Nekoliko v zadregi je bil in mi rekel nekako tako-le: ›V semenišče sva stopila in postala bova

duhovnika. To pač morava vzeti zelo resno. Ne bi mogel živeti, ko bi čutil, da mi karkoli iz preteklosti leži na duši. Vse sem pregledal in marsikaj je bilo slabega, posebno ena reč me še teži, ki zadeva tudi tebe. V IV. šoli si inštruiral Sch., pa sem bil tako sebičen, da sem ga pregovoril, pa te je pustil, in jaz sem potem to instrukcijo prevzel. Krivico sem ti naredil, prosim te odpuščanja, da bom miren.« Kar osupnil sem in stvar obrnil na šaljivo stran: »Janez, Janez,« sem mu rekel med smehom, »ti ostaneš za vedno stari pikolovec. Bodi čisto miren, to je bila otročarija.«

Op. *S tu navedenimi trditvami soglaša drug Janezov sošolec J. Gnezda: »Bil je izredno pobožen; vzporejati se more z vsemi našimi dosedanji svetimi možmi. Morda ga nihče ni dosegel.«*

Tudi s počitnic doma iz teh bogoslovskih let se ljudje spominjajo, koliko je premolil. Če je kdo naglo stopil v njegovo sobo, ga je gotovo dobil klečečega pri molitvi. V dajanju miloščine ni poznal meja. Če ni imel drugega daru, je dal prijazno besedo, tako da ni nihče od njega odšel nezadovoljen.

Njegova usmerjenost v duhovnost je razvidna tudi iz pisma ujcu Fr. Pustu (25. jan. 1894):

Hvaljen bodi Jezus Kristus!

Predragi ujec in boter!

Po neskončni božji dobroti smo doživeli novo leto in z njim tudi čas Vašega godu. Veliko ljudi je dobrotljivi Bog v tem letu poklical s tega sveta,, nam pa je po svoji milosti še ohranil življenje, da si bomo mogli pridobiti več zasluženja na tem svetu in da se bomo pripravili na svojo zadnjo uro.

Zato moramo biti Bogu iz srca hvaležni (...)

Jaz Vas prosim, spominjajte se me v molitvah, posebno molite zame, ko ste pri sv. maši, da bom mogel srečno dokončati bogoslovne študije in se prav pripraviti za sveti duhovniški stan.

Tudi jaz bom prosil božje milosti za Vas, da boste vse delali v božjo čast, kar koli boste storili (...)

Čeprav morate delati in trpeti, vendar se tudi pri delu lahko večkrat spomnite na

Boga in njemu darujete vse trpljenje (...)“

Razen duhovnih misli so v pismu samo tile trije stavki: »Kakšne posebne novice Vam nimam pisati. Zimo imamo gorko in vreme lepo. Snega je bilo to zimo še prav malo.«

V četrtem letniku bogoslovja je Gnidovec prejel 6. maja 1896 od ljubljanskega knezoškofa Jakoba Missia spregled zaradi kanonične mladostnosti: manjkalo mu je skoro leto in pol do 24. leta starosti, ko more bogoslovec redno prejeti mašniško posvečenje. Tako je bil torej Janez deležen zadnjih redov, 23. julija 1896 pa ga je dr. Missia v ljubljanski stolnici posvetil za mašnika. Novo mašo je pel naslednjo nedeljo v župni cerkvi v Ajdovcu. Večji del dneva je prebil v molitvi. Želel je, da bi enako storili tudi povabljeni svatje.

Povzetek I. dela

Janžkov Janez je rasel iz krščanskega vzdušja domače hiše, iz očetove neupogljivosti in zahtevnosti, pa iz materine rahločutne dobrotljivosti. Od vsega početka je čutil kot odločilno vodilo svojega ravnanja Božjo voljo. Zavest Božje pričujočnosti je prevevala njegovo molitveno življenje in njegovo delo. Tako so nadnaravni nagibi zgodaj dali njegovi volji izredno čvrstost. V katerem dijaku je najti Janezovo premočrtnost in vestnost v verskem življenju, v samovzgoji, v pojmovanju in izvrševanju poklica?

Sile za izbrano ozko in strmo pot je zajemal tudi iz samoodpovedi. Šibko telo je deval v sužnost, odrekal se je skoro vsem zabavam, celo izvenšolskemu kulturnemu zanimanju (če niso poročila o tem pretirana, saj je kot kaplan pisal domačemu župniku voščila v obliki pesmi, celo soneta).

Trma in pretirana tankovestnost, o katerih poročajo nekateri vrstniki, utegneta biti prirojena ali privzgojena hibi, s katerima se mu je bilo boriti, vsaj deloma pa sta bili izmed potez, po katerih izstopa iz množice vsakdo, ki se usmerja proti splošnemu toku.

Eno zadnjih let umirajočega devetnajstega stoletja, ko se je nad razočarano in utrujeno Evropo zgoščevalo soparno ozračje, prinašajoče katastrofo prve svetovne vojne, in ko je pri nas katoliški prerod, ki mu je dr. Mahnič pripravil duhovne pogoje, začel prekvašati po I. katoliškem shodu in dr. Krekovem prizadevanju

slovensko javno, zlasti politično in socialno življenje - tedaj je v vrste kranjske duhovščine stopil skromni Janez Gnidovec, duhovno dozorel, poln energij, ki so katolicizmu in slovenstvu prinašale novo bogastvo in dragocene pobude.